

ЕКОНОМІКА

В'ячеслав Боднарчук

●

МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ КІЮТСЬКОГО ПРОТОКОЛУ ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ЕНЕРГОГЕНЕРУЮЧИХ ПІДПРИЄМСТВ

Інтенсивна економічна діяльність людини та безмірне споживання природних ресурсів призводять до негативного впливу на кліматичну систему нашої планети. Екологія сьогодні ставить перед людством складне завдання – стабілізувати клімат чи хоча б пом'якшити наслідки його зміни.

На сьогодні важко уявити економіку будь-якої країни без такої важливої галузі, як електроенергетика. На жаль, саме підприємства енергетики є одними з найбільших споживачів природних ресурсів – з одного боку, та джерелом викиду в атмосферу парникових газів – з іншого.

Проблема надмірної енерговитратності в нашій країні виходить далеко за межі приватногосподарської, оскільки її наслідки доводиться ліквідувати на макрорівні. Гіпертрофовані потреби в енергоносіях виступають потенційним джерелом інфляції витрат, пасивного сальдо торгового балансу, зростання державного боргу та витрат бюджету, суттєво знижують конкурентоспроможність українських товарів на світовому ринку. Саме тому підвищення ефективності енерговикористання стає об'єктом державного регулювання при розробці та проведенні державної економічної політики. При цьому найбільшу актуальність набуває вирішення проблеми енергозбереження, особливо для енергогенеруючих підприємств України.

Окрім того, проблема зміни клімату вже давно турбує світову громадськість. У 1992 році на конференції ООН по навколишньому середовищу в Ріо-де-Жанейро 155 країн, включаючи Україну, підписали рамкову конвенцію ООН про зміну клімату. В 1997 році на конференції Сторін рамкової конвенції ООН про зміну клімату в Кіото (Японія) був прийнятий протокол. Сутність Кіотського протоколу зводиться до скорочення в 2008-2012 роках світових викидів парникових газів на 5% від рівня 1990 року¹. Кіотський протокол – це міжнародний документ, який використовує ринковий механізм для вирішення глобальних екологічних проблем. Це так звана торгівля квотами – дозволами на викиди. Якщо країна не використовує свою квоту повністю, то вона може передати або продати “вільну частину” іншій країні.

Варто зазначити, що сучасне становище енергогенеруючих підприємств в Україні багато в чому погіршилось порівняно з минулим. Це стосується зменшення обсягів виробництва, погіршення фінансового стану енергетичних компаній, старіння основних виробничих фондів, дефіциту кваліфікованих працівників тощо. Однак, з іншого боку, саме цей фактор дає енергогенеруючим підприємствам України ефективно використовувати механізми Кіотського протоколу, оскільки рівень виробництва електричної енергії на сьогодні значно менший рівня

виробництва 1990 року. Окрім того, в рамках протоколу українська квота була встановлена на рівні обсягу викидів у 1990 році. Але внаслідок економічного спаду нині викиди українських підприємств загалом та підприємств електроенергетики зокрема суттєво менші за виділені квоти. Таким чином, Україна та енергогенеруючі підприємства нічого зменшувати не повинні (можна і збільшити), а різницю між квотою та фактичними викидами держава може з вигодою продавати іншим країнам.

На сьогодні найбільш проблемним газом є вуглекислий (CO_2), тому торгівля квотами вуглекислого газу здатна принести найбільший ефект. За підрахунками експертів, Україна, виходячи з нинішніх показників, може запропонувати ринку квоту на 146 млн. тонн вуглекислого газу щорічно і виступає другим потенційним продавцем після Росії (300 млн. тонн)². Ціна на ці викиди прогнозується на рівні 5-25 євро за тону, а можливі доходи від продажу квот, за оцінками німецької консультативної групи, становлять від 500 млн. євро до 2 млрд. євро.³

Згідно з Кіотським протоколом, заліковим періодом (період, за який відбувається зменшення викидів) є період з 2008 по 2012 рік. Існує велика можливість, що дія Кіотського протоколу буде продовжена і далі, але, якщо по закінченні зазначеного залікового періоду країна-учасниця Кіотського протоколу буде перевищувати встановлену квоту по викидах парникових газів, то вона буде змушена виплачувати значні штрафні санкції, що в свою чергу ляже на плечі підприємств даної країни, якими було порушено розподілені квоти.

На сьогодні основний механізм залучення інвестицій з метою зменшення викидів парникових газів та відповідної модернізації обладнання для енергогенеруючих підприємств України – це механізм спільного провадження проектів. Так, згідно з Кіотським протоколом, країна, яка перевищує рівень викидів, може зменшувати їх кількість у будь-якій іншій країні за допомогою проектів спільного провадження. Іноземний виробник за такого механізму фінансує проекти, наприклад, в Україні, а зменшення викидів зараховує на свою квоту. Економічна ефективність таких схем очевидна: рівень технологій екологічно брудних виробництв у ЄС такий, що вартість їх покращення значно вища, ніж в країнах, що розвиваються. За оцінками експертів Світового банку, на кожну тону зниження викидів вуглекислого газу в Україні необхідно витратити всього 7 доларів, у Росії – 20 доларів, США – 190 доларів, в ЄС – 270 доларів, в Японії – 600 доларів.⁴ Таким чином, Україна є особливо привабливою для західних інвесторів, які прагнуть отримати максимальні квоти за мінімальних вкладень.

У свою чергу, саме за рахунок проектів спільного провадження енергогенеруючі підприємства України можуть вирішити одразу кілька завдань:

- отримання значних фінансових інвестицій;
- здійснення за рахунок отриманих інвестицій модернізації та реконструкції зношеного та застарілого обладнання;
- зменшення за рахунок модернізації та реконструкції обладнання викидів парникових газів, що приведе до покращення екологічної ситуації в регіоні, а також зменшить плату за забруднення;
- вирішення проблеми енергозбереження внаслідок зменшення використання палива, що зараз гостро стоїть перед енергогенеруючими підприємствами України.

В Україні існує значний потенціал енергозбереження, який, за оцінкою Енергетичної стратегії України, становить від 25 до 51% загального енергоспоживання (74,2 млн. тонн умовного палива у 2010 році, 135,1 млн. тонн умовного палива у 2015 році, 191,9 млн. тонн у 2020 році, 318,4 млн. тонн у 2030 році)⁵. Але реалізація цього потенціалу передбачається за рахунок залучення масштабних інвестицій в енергозберігаючі технології (30,6 млрд. грн. у 2010 р., 53,7 млрд. грн. у 2015 р., 69,0 млрд. грн. у 2020 р., 102,3 млрд. грн. у 2030 р.)⁶. Одним із джерел фінансування розвитку енергозберігаючих технологій може виступати механізм впровадження проектів згідно з Кіотським протоколом.

Враховуючи мінімальні розміри внутрішніх інвестицій енергогенеруючих

підприємств в основні фонди та екологічні проекти, що викликано низьким рівнем рентабельності, вигода від Кіотського протоколу стає оптимальним варіантом оновлення основних засобів. Українські виробники електричної енергії у будь-якому випадку вимушені витратити кошти на екологічну безпеку. Правильно організована робота по Кіотському протоколу дозволяє перекласти ці затрати на підприємства інших країн.

Таким чином, Кіотський протокол є шансом для українських енергогенеруючих підприємств подолати не тільки екологічні проблеми, але й проблеми старіння (фізичного і морального) основних фондів, що в свою чергу допоможе частково вирішити гостру для України загалом проблему енергозбереження.

Джерела та література:

1. Кіотський протокол до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату, ратифікований Законом України № 430-IV (1430-15) від 04.02.2004;
2. Енергетична стратегія України на період до 2030 року: схвалена розпорядженням КМУ від 15.03.2006 р. № 145-р.;
3. Гелетуха Г.Г., Матвеев Ю.Б., Филоненко А.В. НТЦ "Биомасса", Институт технической теплофизики НАН Украины. Киотский протокол и дополнительные инвестиции в энергосбережение // журнал "Отопление. Водоснабжение. Вентиляция, кондиционеры". – 2006. – № 2;
4. Заякинов Д. Киотский протокол стартует // "Киевские ведомости". – 2004. – № 214;
5. Киотский протокол как инструмент финансирования украинской экономики // Киевский центр политических исследований и конфликтологии. – 13.04.2004. - www.analitik.org.ua/current-comment/есopomу/407d5cd005f55/pagedoc1108_18;
6. Крюков В., Семененко Д. Атмосфера как источник доходов // журнал "Украинский бизнес". – 2007. - №27 (77);
7. Кузовенко В. Киотский протокол обязывает // журнал "Бумага и жизнь". – 2007. – №2 (78);
8. Миронов А. Украина может заработать на парниковых газах // "Деловая столица". – 2004. – № 6.

Володимир Іванець

БІЗНЕС-РОЗВІДКА: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Сутність будь-якої розвідки (військової, економічної чи державного, приватного характеру) – це добування та накопичення відповідної інформації або обсягу відомостей певного напрямку для подальшої передачі замовнику для їх реалізації чи подальшого потенційного накопичення з певною метою.

У світі існують десятки чи сотні тисяч зареєстрованих та нелегальних агентств, бюро, фірм, організацій або служб безпеки розвідувального характеру, які займаються "економічною, конкурентною (competitive intelligence), маркетинговою, комерційною, корпоративною, діловою (business intelligence) розвідкою" чи "промисловим шпигунством", але всі вони виконують одні і ті ж функціональні операції, використовуючи подібні сили і засоби, однотипні методи добування розвідувальної інформації. Різниця лише в тому, що відомості, які добуваються спеціалістами "промислового шпигунства" (а третина зарубіжних служб маркетингу, аналітичних центрів великих корпорацій так чи інакше причетна до промислового шпигунства), одноразового використання, можуть стосуватися певного періоду чи об'єкта зацікавленості або повторюватись через деякий час, а конкурентна або ділова бізнес-розвідка, як правило, вирішує легальним способом проблемні питання, конкретні завдання, що стосуються економічної діяльності, прийняття управлінських рішень та накопичення відповідної інформації для подальшого використання у практичній діяльності фірми. Бізнес-розвідка збирає будь-яку значущу для накопичення в базі даних інформацію про конкурента з метою подальшого її використання з точки зору ретроперспективи. Так, одна із